

Zato pa zakliče v daljnji Sibiriji, v najhujših stiskah
in dneh brez vsake nade:

In se hoče mi, o Bože,
hoče se živeti
in ljubiti Tvojo pravdo
in ves svet objeti!

(Poet 30.)

In zopet:

...tu in tam se mi dogaja,
da tudi solz mi nedostaja,
da smrti prosil bi Bogá —
tóda Ukrajina ta,
Dnjepr kruto - bregoviti
in ti, družé - brate,
ne pustite mi Bogá
smrti poprositi! (Kožčkovskemu.)

In v daljnem pregnanstvu mu vstaja nade na sveto
božično noč:

Treba b vmerti, tak nadija,
brate, ne vmiraje! (Na Božič.)

In res, Ševčenko ni nikdar obupal. Ko se je po
mučnem desetletnem pregnanstvu vrnil domov, so se
vsi čudili njegovi vztrajnosti in močni duši. Na smrt
bolan si je želel še dolgega življenja, da bi mogel čim
več storiti za ljubljeno domovino. In umrl je sredi
dela. Vstal je s postelje in šel v spremstvu vojaka-
služe v svoj kabinet (v slikarski akademiji); na zadnji
stopnici je padel in umrl.

V Rusiji se je tedaj pripravljala preobrat. Par
mesecev po pesnikovi smrti je car »O s v o b o d i t e l j«

Aleksander II. objavil manifest, da je kruta
panščina odpravljena. Največ zaslug sta si
pridobila za to prav Ševčenko in Turgenjev.

Ševčenko je razoral ledino mrtvih src s plugom
svojih besedi, pesmi in idej ter vsejal vanje svoje solze-
ljubezen. Iz teh solz - ljubezni so »vzklikli noži, ki so
izločili iz src gnilo kri«: noži spoznanja in ljubezni do
naroda so odstranili iz src prevzetnost, samovoljnost,
tuji vpliv, malomarnost, preziranje ljudstva i. t. d. ter
jih napolnili s čisto, sveto, pravo kozaško krvjo, ki
je sto- in stoletja navduševala: vodila stare hetmane
in kozaški ukrajinski narod v boj v obrambo domovine.
Ševčenkovi vpliv je bil orjaški in čudovit. Pod vod-
stvom njegovih idej se je od dne do dne bolj probujala
Ukrajina in ž njo vred tudi, zlasti od leta 1861. Gali-
cija in Bukovina. Napredek je naravnost velikanski.

Nič ni moglo in ne more več ovreti narodnega
ukrajinskega preporoda. In naj se, zlasti peterburška
vlada še toliko trudi, da ovré in zatré gibanje nanovo
oživele Ukrajine, duh Ševčenkove zmaguje in bo zma-
gal, zakaj

živa pravda u Gospoda Boga!

Pri Bogu je živa pravica, a mi:

verujemo v Tvojo silo
in besedo živo:
vstane pravda in svoboda
in Tebi edino
pokloné se vsi jeziki
na veke in veke.
A dotlej — valile bodo
se krvave reke! ... (Kavkaz.)

DROBIŽ.

Naši dopisi. Prvi: »Vidim, da 'Laibacher Zei-
tung' dosledno ne prinaša več vsebine Dom in Sveta.
Ali je g. Funtek tako malenkostno osvetljiv?... Po
deželi, kolikor čujem, se Dom in Svet ne razume, je
malo jeze. Bo Vam pač treba nekaj potrpljenja. Prav-
zaprav je v nas zdaj sama štenkarija in lenoba, da
se ne potrudimo, da bi umeli. Ali pa smo tako vajeni
na slovesni patos naših politikov, da literatov res več
ne umemo. Glejte, jaz sam včasih začuden gledam
mladost, ki raste iz nas!« —

Drugi: »Dom in Svet ne ugaja, a) ker je pre-
več novostrojarski. Preveč nejasnosti. Futurizem je
neumnost. b) List se norčuje iz slovensko-hrvatskega
zblizanja. To nas žali.«

Tretji: »Cleveland. Zelo sem bil vesel Dom
in Sveta, ko mi je došel v novi obleki in z nekako
novo dušo. Zdelo se mi je, kot da Dom in Svet ni več
tisti, ki je bil, a sedaj je zopet dobil novega duha in
izvodi tega leta so res krasni po vsebini in po obliki,
tako da ga je veselje brati in pregledovati. Ako Vam
tedaj čestitke enega ameriškega Slovenca kaj pri-
pomorejo k nadaljnjemu izvrstnemu delu, tu jih imate
in to iz srca. Vem pa, da nisem sam, ampak čestitali
Vam bodo vsi Vaši prav misleči naročniki.«

Četrty: »Zakaj nam pošiljate pod zavitkom
Dom in Sveta reči, kakor spis Povestice, v vlaku,
katera nima konca! Sanje ali kaj bi rekel štirim vrstam

z naslovom 'Slutnja'. Pod naslovom 'Tragika' je tudi
nekaj, kar menda nihče ne razume. Spis 'Izpoved' nima
konca, zato se ne more razumeti. Edino kar je v št. 7.
Dom in Sveta, da se dá razumeti, je opis 'Kontrolorja
škrobarja'. Prav hvaležen Vam bom, ako bode Dom
in Svet manjši, pa tisto vsaj razumljivo, kajti sanj sem
svojih sit, zato ne maram plačevati in brati še sanje
drugih.«

Peti: »...Kdo ne vidi, da je n. pr. Velikonja
(»Izpoved.« Op. ur.) kalen mož, ves hipen in neutrt,
kdo uživa Lovrenčičeva dva ekstrakta v zadnji številki
(»Slutnja« in »Tragika.« Op. ur.) tako, kakor bi užival
n. pr. celo, naravno, nezindustrializirano jed? Za to
ni treba bralca starega kalibra, da to vidi. Kdo ne
ugane, da je n. pr. V vlaku načrtana samo miselna
krivulja, plod možgan, brez 'žlahtnega' krvnega na-
poja? Poleg vseh teh več ali manj izpodletelih poiz-
kusov pa stoje v Dom in Svetu — in to je moja ne-
omajna vera — stvari, take, da tistemu, ki jih je čital,
ne hodi na misel, izgovarjati se na slabe.«

Šesti: »...Ne jamraj! Po 400 letih slovenskega
pisanja smo vendar enkrat prišli do lista, ki zasluži
pridevek umetniški. Kaj to pomeni, bodo prav umeli
pozneje, ko bodo pod zaglavji stoletij registrirali po-
samezne faze našega literarnega razvoja. Sedanji rod
je vaje grapastih kolovozov, in za ovinke ne ve, tudi
misli ne, kaj bo za njimi. In umetnost je moral biti voz

na tej poti. Voz je šel počasi in škripajoče naprej, ustaviti se ni smel, ker narodni bič — ponos bi zažvižgal. Tako je bila rodoljubivna vožnja veselje in dopadajenje vseh.

Iz zgodovine našega oranja vemo tudi, da je še vsak zadel na odpor, kdor je zasadil plug globoko. Desetletja so morala mimo naše zakrknjenosti, da je bila sodba enoglasna: Dobro je oral! Za Dom in Svet velja isto sedaj. On je zdrav in močan in dokler je na tem, mu ne išči receptov!»

Klopotec. Slovenski klopotec je lahko ponosen. Prvi je, ki je pri Bartschu stopil med nemško prozo v romanu »Das deutsche Leid«. Pogermanil se je seveda in porenegatil v nemških ustih in postal 'Klapotez'. Odprla se mu je pot tudi v nemško poezijo in v njej se je zopet izpremenil. Moderni mladi poet Julius Franz Schütz ga je v zbirki 'Erbe, Eigen und Liebe' (Im Xenien-Verlag zu Leipzig 1914) vpeljal v nemško literaturo str. 47. takole:

Becher du vom Heimatsegen,
Hast mich selig schon betört,
Wenn wir durch den Sommerregen
Die Klapoteza gehört. (In der Fremde.)

Str. 50. v pesmi Weinlese je pa prišel do te časti:

Klinge, Klapoteza, Klinge,
Funkte, du goldiger Wein,
Windisches Mädel und singe
in deine Sonne hinein!

Dežela Wastianov, Dobernigov in drugih nemških kulturnobojnih pionirjev se ti klanja v poetu, klopotec! Ti pa brezčuten klepaš, klepaš v vetru, v solncu, v temi, kakor v dnevih davnih naših dedov. In si in ostaneš klopotec. Ali si simbol vsega, kar se potujčiti ne da?

L R.

Nekaj iz časnikov. Slovenec: »Domača pravično kletarjena vina se dajo meriti z najbolj renomiranimi vini dežel, ki so na glasu vinskih proizvodov.«

Slov. Narod: »Treba se je podvreči kuro osamljenja.« — »Izvrševati moram kuro v vsi njeni strogosti.« — »Razmerje se presoja po policijskih merah s strani ogrskih organov.« — »Policijske mere na meji škodujejo v gospodarskem oziru.«

Dan: »Klerikalci zaspavajo narod.« — »Pijanci so za državo molzni kostruni, da jih z davki na pijačo laže dere.«

D.

